

8 ta' Diċembru, 1986

Imħallfin: -

S.T.O. Carmelo Schembri LL.D. - President
Onor. Hugh Harding B.A., LL.D., F.S.A., F.R.Hist.S.
Onor. Wallace Ph. Gulia LL.D., B.A., B.Sc., Ph.C.,
M.A.(Admin.)(Manch.), D.P.A.(Lond.)

Eugenio Grech

versus

Joseph Caruana

Incident Stradali – Toroq ta' Importanza Ugwali – Dizabilità Permanenti

Il-ligi f'każ ta' inkroċju bejn żewġ toroq ta' importanza ugwali qiegħda tagħmel distinzjoni bejn is-sewwieq ta' vettura li tkun fuq ix-xellug u s-sewwieq ta' vettura li tkun fuq il-lemin tagħha. Dan ta' l-aħħar huwa obbligat li jħalli lill-vettur fuq ix-xellug tiegħu tgħaddi.

Jekk min isofri leżjoni jkompli jaħdem fl-impjieg li kellu qabel l-incident, ma jitlifx milli jieħu danni meta jkun sofra dizabilità permanenti.

Il-Qorti: –

Rat iċ-ċitazzjoni pprezentata fil-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili li permezz tagħha l-attur talab:

1) Illi l-konvenut jiġi ddikjarat responsabbli għall-incident li ġara fil-21 ta' Diċembru, 1980, għall-ħabta tal-11.15 a.m., f'St. Joseph Street, iż-Żejtun, li fih kienu involuti l-mutur *Honda 125* numru P – 1478 (misjuq mill-istanti) u l-karrozza *Skoda* numru B – 0659 (misjuqa mill-konvenut);

2) Illi jiġu likwidati d-danni mgarrba mill-istanti; u

3) Illi l-konvenut jiġi kkundannat iħallsu d-danni hekk illikwidati, bl-interessi u bl-ispejjeż (kompriżi dawk ta' l-ittra ufficjali ta' l-20 ta' Novembru, 1981;

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut, li biha qal illi d-domandi attriċi huma infondati fil-fatt u fid-dritt, *stante* li l-kollizzjoni grat b'tort unikament ta' l-attur;

Rat is-sentenza mogħtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili

fis-7 ta' Mejju, 1984, li biha, prevja adozzjoni tar-relazzjoni peritali, laqgħet it-talbiet ta' l-attur u konsegwentement iddikjarat lill-konvenut unikament responsabbli għall-incident imsemmi fil-korp tas-sentenza, illikwidat id-danni sofferti mill-attur fis-somma ta' Lm2734 u kkundannat lill-konvenut iħallas dan l-ammont lill-attur bl-imghax legali mid-data tas-sentenza, l-ispejjeż jithallsu kollha mill-konvenut wara li kkunsidrat:

Illi din il-kawza tirrigward kollizjoni li ġrat bejn iż-żewġ kontendenti fil-21 ta' Diċembru, 1980, għall-habta tal-11.15 a.m., fl-inkroċju ffurmat minn St. Monica Street ma' St. Joseph Street, iż-Żejtun. L-incident kien fil-qosor dan: l-attur kien għaddej minn St. Monica Street bil-mutur tiegħu *Honda* Numru F - 1478, ġej mid-direzzjoni ta' Luqa Briffa Street, lejn St. Gregory Street, u x'hin kien kważi qasam St. Joseph Street häreġ minn din it-triq, minn fuq il-lemin tiegħu l-konvenut, li ried jidhol f'St. Monica Street, bil-karrozza tiegħu numru B - 0659, u sar l-iskontru bejn iż-żewġ vejikoli kważi fit-tarf ta' St. Joseph Street; il-karrozza spiċċat fuq il-bankina u ħabtet mal-kantuniera u l-mutur spiċċa taht il-bankina f'St. Monica Street, xi erba' piedi u nofs 'l isfel mill-kantuniera (ara l-iskizzi tal-Pulizija a fol. 92 u 93 tal-proċess għall-aħjar intendiment ta' kif, u fejn gara l-incident). Id-daqqa fuq il-mutur kienet fuq in-naħa ta' wara fuq il-lemin, u l-karrozza kellha ħsara fuq quddiem, anzi għax ħabtet mal-ħajt;

Fl-incident l-attur kiser saqajh, dam xahar l-isptar, u saqajh seba' xhur fil-gibs, u b'kollox dam 37 ġimgħa u jumejn ma jmurx għax-xogħol. Huwa kien impjegat ma' ċertu Nazzareno Zahra, bejjieġh tal-laħam, u kien jaqla' Lm26.50, fil-ġimgħa, għalkemm fl-1 ta' Jannar, 1981, kellu jizdied għal Lm30 fil-ġimgħa; fil-perijodu li ma kienx imur għax-xogħol ma dahħalx paga

mingħand Zahra, u kien jieħu biss is-*'sickness benefit'* tas-Sigurtà Nazzjonali. Wara li fieq reġa' impjega ruħu ma' l-istess Zahra;

Il-perit ġudizzjarju wasal għall-konklużjoni li għall-kollizjoni kien jaħti biss il-konvenut. Minn eżami tal-provi prodotti u tar-raġunijiet li fuqhom il-perit ġudizzjarju bbaża l-konklużjonijiet tiegħu, il-Qorti taqbel ma' l-istess konklużjoni peritali u tadottaha;

Omissis;

Illi l-perit illikwida d-danni sofferti mill-attur fl-ammont ta' Lm1070.05.0, bħala danni attwali (u ċjoè telf ta' paga għaż-żmien li kien inkapaċitat milli jmur għax-xogħol, spejjeż ta' traġitt għal mid-dar għall-Isptar u lura bħala *'out-patient'*, kumpens għall-ħwejjeġ li kien liebes waqt l-incident u li naturalment tgħarrqu, u spejjeż għat-tiswija tal-mutur); u fl-ammont ta' Lm1664, bħala *lucrum cessans* (u ċjoè kumpens għat-telf ta' qligħ futur peress li l-attur soffra, bħala riżultat ta' l-incident, diżabilità permanenti ta' 5%);

Minn eżami tad-dokumenti esebiti u tal-mod kif il-perit għamel il-komputazzjonijiet tiegħu, il-Qorti taqbel ukoll li anki din il-konklużjoni peritali għandha tiġi adottata. Għalhekk, id-danni kollha sofferti mill-attur igibu għas-somma ta' Lm2734.05,0 (arrotondati għal Lm2734);

Rat in-nota ta' l-appell tal-konvenut ipprezentata fil-15 ta' Mejju, 1984;

Rat il-petizzjoni ta' l-appell ta' l-istess konvenut ipprezentata fil-25 ta' Mejju, 1984, li biha għar-raġunijiet hemm esposti talab

li din il-Qorti tirrevoka s-sentenza appellata billi tiċhad it-talbiet attriċi *bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra l-atturi appellati (sic)*;

Rat ir-risposta ta' l-appell ta' l-attur appellat ipprezentata fl-1 ta' Ġunju, 1984;

Rat l-atti l-oħra rilevanti u opportuni;

Ittrattat l-appell;

Ikkunsidrat:

M'huwix ikkontestat li f'dan il-każ it-triq minn fejn kien ġej il-mutur misjuq mill-attur appellat (*St. Monica Street*) u t-triq minn fejn kiene: ġejja l-karrozza misjuqa mill-konvenut appellant (*St. Joseph Street*) huma ta' importanza ugwali. Dan jgħidu x-xhud P.S. 917 Taliana stazzjonat fid-distrett fejn ġara l-incident u ma jidhirx li qed jiġi kkontestat;

Isegwi għalhekk li fil-każ preżenti għandu japplika r-Regolament 68 tal-*Motor Vehicles Regulations 1948* li jiddisponi li "*when two motor vehicles are approaching each other at an intersection of roads of equal importance, the driver of the motor vehicle which has the other vehicle on his left side shall allow such other vehicle to pass*";

Il-liġi għalhekk f'każ ta' inkroċju bejn żewġ toroq ta' importanza ugwali qiegħda tagħmel distinzjoni bejn is-sewwieq ta' vettura li tkun fuq ix-xellug u s-sewwieq ta' vettura li tkun fuq il-lemin tagħha. Dan ta' l-aħħar għandu l-obbligu li jhalli lill-vettura fuq ix-xellug tiegħu li tgħaddi, jiġifieri għandu jecedi d-dritta lil din il-vettura fuq ix-xellug tiegħu li għandha għalhekk

ir-“*right of way*”. L-obbligi taż-żewġ sewwieqa huma għalhekk differenti. Fil-waqt li min ikun qed isuq il-vettura fuq ix-xellug ikollu fl-inkroċju l-obbligi ta’ sewwieq li jkollu r-“*right of way*”, jiġifieri li jzomm “*a proper look-out*”, li jirralijenta u, jekk hemm bżonn, idoqq il-*horn*, l-obbligi ta’ min ikun qed isuq il-vettura fuq il-lemin huma dawk ta’ sewwieq li għandu jhalli lill-vettura fuq ix-xellug tiegħu li tgħaddi u għalhekk għandu l-obbligu li jieqaf u jesplora l-inkroċju tajjeb u johroġ biss wara li jkun assikura ruħu li ma hemm ebda vettura geġja mix-xellug tiegħu, liema vettura huwa għandu l-obbligu legali li jhalli li tgħaddi;

Jekk f’każ ta’ inkroċju bejn żewġ toroq ta’ importanza ugwali ma ssirx distinzjoni bejn l-obbligi tas-sewwieq fuq ix-xellug u dak ta’ fuq il-lemin, l-imsemmija disposizzjoni tal-liġi tiġi li ma tagħmilx sens mentri l-imsemmija disposizzjoni tal-liġi hija intiża biex fil-waqt li tassikura li t-traffiku jkompli jiċċirkola anke f’każ ta’ inkroċju bejn żewġ toroq ta’ importanza ugwali, fl-istess hin dan isir impunement u bla ebda perikolu. S’intendi dan kollu li qed jinghad ma japplikax għall-każ ta’ *roundabout* kif jipprovdi l-istess regolament 68;

Ikkunsidrat:

Fil-każ preżenti l-mutur misjuq mill-attur appellat kien fuq ix-xellug tal-karrozza misjuqa mill-konvenut appellant u kwindi l-konvenut appellant kellu l-obbligu impost lilu espressament mill-imsemmija disposizzjoni tal-liġi li jhalli lill-mutur jgħaddi;

Il-Qorti, wara li ezaminat bir-reqqa l-provi, ma tarax li l-konvenut appellant issodisfa l-imsemmi obbligu. Infatti għalkemm huwa veru dak li ġie sottomess fil-petizzjoni ta’ l-appell li l-konvenut appellant xehed li waqaf il-kantuniera, din id-

deposizzjoni tiegħu hija kontradetta mid-deposizzjoni ta' Joseph Theuma (prodott minnu bħala xhud) li wara li qal li ma jidhirlux li t-tnejn (ċjoè ż-żewġ sewwieqa) kienu nizlin bi *speed* eċċessiv, kompli jixhed li sa fejn jiftakar ma waqaf hadd mid-*drivers* qabel il-habta. Id-deposizzjoni tal-konvenut appellant hija wkoll kontradetta miċ-ċirkostanza li l-karrozza tiegħu wara l-habta baqgħet diehla fil-hajt tal-faċċata fuq il-lemin tagħha. Mhux verosimili li karrozza li tieqaf b'inkroċju u li mbagħad taqla' fuq *first gear* (kif qed jippretendi l-konvenut appellant fix-xieħda tiegħu) wara li *tolqot* mutur fuq il-lemin fuq il-parti ta' wara waqt li jkun għaddej imbagħad tibqa' tiela' fuq bankina u għal ġewwa hajt u bħala konsegwenza ssofri ħsara;

Il-Qorti tirritjeni għalhekk li l-konvenut appellant ma waqafx fl-inkroċju u kwindi naqas li jesplora t-triq b' mod li jħalli karrozzi ġejjin mix-xellug tiegħu li jgħaddu u dana in ottemperanza għall-obbligi legali tiegħu fuq imsemmija. Kien dan in-nuqqas tiegħu li jottempera ruħu mar-Regolament 68 fuq iċċitat li kien il-kawża prossima u unika tal-kollizzjoni. Il-Qorti ma tara l-ebda nuqqas fl-attur appellat li kellu r-“*right of way*” billi jirrizulta li hu ħa l-prekawzjoni li jirrallenta konsiderevolment u anke daqq il-*horn* fl-inkroċju u għalhekk issoddisfa l-obbligi tiegħu bħala sewwieq li għandu r-“*right of way*”. L-attur appellat ma kellux l-obbligu (kif qed jippretendi l-konvenut appellant) li jieqaf fl-inkroċju iżda kellu d-dritt, fil-waqt li jieħu l-prekawzjonijiet li għandu jieħu sewwieq li għandu r-“*right of way*”, li jistenna li traffiku ġej mil-lemin tiegħu jħallih jgħaddi in ottemperanza għall-imsemmija disposizzjoni espressa tal-ligi;

Ikkunsidrat:

Kwantu għad-danni jidher li l-konvenut appellant qed jikkritika s-sentenza appellata għax dina akkordat id-danni għad-dizabilità permanenti fil-grad tal-ħamsa fil-mija (5%) meta nonostante l-imsemmija dizabilità permanenti parzjali jirriżulta li l-attur appellat baqa' jaħdem bħal qabel. Kif diġà li min isofri l-leżjoni jkompli jaħdem fl-impjeg li kellu qabel l-incident ma jipprekludihx li jieħu danni meta huwa, bħala konsegwenza ta' l-incident, ikun sofra dizabilità permanenti. Dik id-dizabilità permanenti tista' dejjem tkun ta' xkiel għalih fil-futur li jimmiljora l-posizzjoni finanzjarja tiegħu u kwindi għal din ir-raġuni huwa intitolat għad-danni li jista' jsofri bħala konsegwenza tagħha. Hawn mhux il-kaz ta' danni morali kif donnu qed jifhem il-konvenut appellant imma ta' telf ta' qligħ futur bħala konsegwenza ta' dizabilità permanenti parzjali kkontemplata fl-artikolu 1088(1) tal-Kodiċi Ċivili;

Il-konvenut appellant qiegħed ukoll jippretendi li l-*multiplier* ta' għoxrin sena meħud mill-perit legali bħala bażi għal-likwidazzjoni tad-danni u approvat mill-ewwel Qorti huwa għoli. Ikkunsidrata l-età ta' l-attur appellant dik in-nhar tal-ħabta (tnejn u għoxrin sena) il-Qorti ma tarax li għandha tid-disturba d-diskrezzjoni ta' l-ewwel Qorti;

Għal dawn il-motivi l-Qorti tiddeċidi billi tiċhad l-appell u tikkonferma s-sentenza appellata. L-ispejjeż ta' dan l-appell għandhom jithallsu mill-konvenut appellant.